

НМКД «ПСИХОЛІНГВІСТИКА»

Рекомендована література

Основна література

1. Белянин В.П. Психолінгвістика: Учебно-метод. пособие. – М.: Флинта, 2003. – 227 с.
2. Выготский Л.С. Мышление и речь. – М.: Лабиринт, 2001. – 368 с.
3. Горелов И. Н. Избранные труды по психолінгвістике. – М.: Лабиринт, 2003. – 317 с.
4. Загнітко А., Михальченко М. Основы психолінгвістики: науково-навчальне видання. – Донецьк: ДонДУ, 2008. – 233 с.
5. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Вступ до психолінгвістики. – Острог: Нац. ун-т "Острозька академія", 2002. – 168 с.
6. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Психолінгвістична діагностика. – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 188 с.
7. Коломійцева О. А. Навчальний посібник до спецкурсу "Психолінгвістика" / Київський держ. лінгв. ун-т. – К., 1999. – 131с.
8. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики. – М.: Смысл, 2005. – 288 с.
9. Леонтьев А.А. Психология общения: Пособие для доп. образования: 2-е изд. – М.: Смысл, 1997. – 365 с.
10. Навчально-методичні матеріали до курсу "Основы психосемантики та психолінгвістики" / Київський національний лінгвістичний ун-т / О.М. Лозова (уклад.). – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2002. – 21с.
11. Панкратов В. Н. Манипуляции в общении и их нейтрализация: Практическое руководство. – М.: Изд-во Ин-та психотерапии, 2000. – 208с.
12. Психолінгвістика в очерках и извлечениях: Хрестоматия: для студ. вузов / В. К. Радзиховская (общ.ред.), Л.Х. Головенкина (авт.-сост.). – М.: Издательский центр "Академия", 2003. – 461с.
13. Румянцева И.М. Психология речи и лингвопедагогическая психология. – М.: PerSe (Логос), 2004. – 316 с.
14. Сапрыгина Н. В. Психолінгвістика диалога. – О., 2003. – 328с.
15. Слобин Дэн. Психолінгвістика. – 2.изд., стер. – М., 2003. – 350с.
16. Шиллер Г. Манипуляторы сознанием. / Пер. с англ; науч. ред. Я. Н. Засурский. – М.: Мысль, 1980. – 326 с.
17. Энциклопедическое пособие по психоанализу, а также психолінгвістике, общему языкознанию / Луганский гос. педагогический ун-т им. Тараса Шевченко / А. А. Зеленко (сост.). – Луганск: Альма-матер, 2003. – 284с.

Додаткова література

1. Ахманова О.С. О психолінгвістике. – М.: Изд-во МГУ, 1958. – 64 с.
2. Бадмаев Б.Ц., Малышев А.А. Психология обучения речевому мастерству. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2002. – 224 с.
3. Жинкин Н.И. Речь как проводник информации.– М.: Наука, 1982.–157с.
4. Залевская А.А. Введение в психолінгвістику. – М.: Рос. гос. гуман. ун-т, 2000. – 382 с.
5. Засекина Л.В. Дискурсивная психология в парадигме когнитивной науки // Вісник Харківського національного університету. – 2001. – № 520. – Вип. 3. – С. 69-73.
6. Карасик В.И. Язык социального статуса. – М.: Ин-т языкознания РАН; Волгоград: Волгоградский гос. пед. ин-т, 1992. – 330 с.
7. Карасик В.И. Языковой круг: Личность, концепты, дискурс. – М.: Гнозис, 2004. – 326 с.
8. Карп'юк М.Д. Текст з позиції психолінгвістичного та синергетичного підходів / Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди. – 2006. – №9. – С. 154-159.
9. Ключев Е.В. Речевая коммуникация.– М.: РИПОЛ КЛАССИК, 2002. – 320 с.
10. Кондратенко Н.В. Український політичний дискурс: тексуалізація реальності: Монографія / Одеський на. ун-т ім. І.І. Мечнікова; Відп. Ред. О.В. Александрова. – Одеса: Чорномор'я, 2007. – 156 с.
11. Конева Е. В. Психология общения: Учебное пособие. – Ярославль, 1992.–192с.
12. Красных В.В. Основы психолінгвістики и теории коммуникации. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2001. – 270 с.
13. Кубрякова Е.С. Номинативный аспект речевой деятельности. – М.: Наука, 1986. – 158с.
14. Леонтьев А.А. Психолінгвістические единицы и порождение речевого высказывания. – М.: Наука, 1969. – 307 с.
15. Леонтьев А.А. Язык, речь, речевая деятельность. – М.: Просвещение, 1969. – 214 с.
16. Нагорна Л. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. – К.: Світогляд, 2005. – 315 с.
17. Питання психології мислення і мови // Наук. зап. НДІ психології. – К.: Рад. шк., 1959. – Т.13. – 210 с.
18. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку: Монографія / Л.О. Калмикова, Н.В. Марченко, С.Д. Дем'яненко, Л.А. Порядченко; За заг. ред. Л.О. Калмикової. – К.: ПП Медведєв, 2007. – 304 с.
19. Розин В. Семиотические исследования. – М.: ПЕР СЭ; СПб.: Университетская книга, 2001. – 256 с.

20. Серажим К.С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність. – К.: Київський національний університет, 2002. – 392 с.
21. Сорокин Ю.А. Введение в этнопсихолінгвістику: Учебное пособие / Под ред. С.А. Борисовой. – Ульяновск, УлГУК, 1998. – 138 с.
22. Соснин В.А., Лунёв П.А. Учимся общению: взаимопонимание, взаимодействие, переговоры. Тренинг. – М., 1999. – 244с.
23. Холод О.М. Нооцентризм як нова методологія психолінгвістики // Матеріали I міжнародного симпозиуму «Світ лінгвістики», 15-16 квітня 2008 року. – Кривий Ріг: Міжнародний дослідний центр «Людина: мова, культура, пізнання», 2008. – С. 20-31.
24. Холод О.М. Психолінгвістический аспект анализа проблем взаимосвязи масс-медиа и гражданского общества // Масс-медиа и гражданское общество: Монография / А.С. Лобанова, А. Бартошек, С. Михальчик и др. / Под ред. А.М. Холода. – Кривой Рог: Международный исследовательский центр «Человек: язык, культура, познание», 2008. – С. 39-130.
25. Чепелева Н.В. Идентичность личности в контексте психологической герменевтики // Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика. – К.: Міленіум, 2006. – Т.2 (4). – С. 5 – 16.
26. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч. посіб.– 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вікар, 2002. – 223с
27. Юдин Е.Г. Системный подход и принцип деятельности: методологические проблемы современной науки. – М.: Наука, 1978. – 392 с.

WEB-ресурси

1. <http://psychological.ucoz.ua/publ/55-1-0-218>
2. Залевская А.А. Введение в психолінгвістику. – М.: Российский государственный гуманитарный университет, 2000. – 382 с. Режим доступу: <http://elenakosilova.narod.ru/studia/zalevskaya.htm>
3. Книги сектора психолінгвістики Института языкознания РАН. Режим доступу: http://iling-ran.ru/beta/publications/psycholinguistics_books
4. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики. – М.: Смысл, 2005. – 288 с. Режим доступу: <http://mexus.ru/osnovy-psiholingvist.html>
5. Психолінгвістика. Науково-теоретичний збірник: архів номерів. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Psyholing/index.html

ЛЕКЦІЙНИЙ МОДУЛЬ

АНОТАЦІЇ ДО ЛЕКЦІЙ

Тема: Психолінгвістика та її місце серед когнітивно-інформаційних наук

1. Поняття психолінгвістики.
2. Співвідношення термінів «теорія мовленнєвої діяльності» та «психолінгвістика».
3. Напрямки діяльності психолінгвістики. Загальна та часткові психолінгвістики.
4. Тенденції розвитку вітчизняної психолінгвістики: методологічний огляд проблем.

Сучасна психолінгвістика, перебуваючи на синкретичному перехресті різновекторних трансформацій, пов'язаних з новими здобутками різних галузевих знань, стрімко й кардинально оновлюється. У сферу її інтересів сьогодні прямо чи опосередковано входять проблеми: мовленнєвого впливу; мовленнєвої психодіагностики; мовленнєвої психокореляції; мовленнєво-ситуативної семантики; взаємозв'язків значення і смислу; глибинних механізмів створення комунікантами тієї чи тієї психотональності діалогу або; породження й розпізнавання мовлення, абстрагування й узагальнення, їхньої ролі в процесах мовлення, комунікації, спілкування, художньо-мовної творчості та ін.; вивчення гармонії між фоносемантичними, семантичними та звукоритмічними параметрами сугестивних текстів.

Предметом дослідження психолінгвістики (ПЛ) є: мовна діяльність як специфічно людський вид діяльності, її психологічний зміст, структура, види (способи), у яких вона здійснюється, форми, у яких вона реалізується, виконувані нею функції *Об'єктом дослідження психолінгвістики виступають:* людина як суб'єкт мовної діяльності й носій мови, процес спілкування, комунікації в людському суспільстві (основним засобом здійснення якого й виступає мовна діяльність), а також процеси формування мовлення й оволодіння мовою в онтогенезі (у ході індивідуального розвитку людини). При цьому найважливішим об'єктом дослідження ПЛ є суб'єкт мовної діяльності — людина, що використовує цю діяльність для оволодіння навколишньою дійсністю (ідеальною й матеріальною).

Психолінгвістика зародилася як новий когнітивний виток інтегруючих здібностей вербального інтелекту науковців, що сприяло синкретичному баченню здобутків лінгвістичних та психологічних наук, а також – як реакція на актуальні потреби цілої низки суміжних з нею дисциплін – педагогіки, сугестології, дефектології, медицини, політології, криміналістики та ін. Сьогодні можна говорити про виділення в цілісному просторі гуманітарної науки загальної і часткових психолінгвістик.

Тема: **Мовленнєва діяльність як специфічний вид діяльності людини**

1. Визначення поняття «мовленнєва діяльність».
2. Основні положення психолінгвістичної теорії мовленнєвої діяльності.
3. Загальна структура мовленнєвої діяльності.
4. Психологічні механізми мовленнєвої діяльності.

Відповідно до концепції Леонтьєва, «усяка предметна діяльність відповідає потребі, але завжди опредметненій у мотиві; її головними складниками є мета й дії, що їй відповідають, засоби й способи їхнього виконання й, нарешті, ті психофізіологічні функції, що реалізують діяльність, які часто становлять її природні передумови й накладають на її протікання відомі обмеження.

Мовлення включає процеси породження й сприйняття (прийому й аналізу)повідомлень для цілей спілкування або для цілей регуляції й контролю власної діяльності. Сучасна психологія розглядає мовлення як універсальний засіб спілкування, тобто як складну й специфічно організовану форму свідомої діяльності, у якій беруть участь два суб'єкти – той, хто формує мовне висловлення, й той, хто його сприймає.

Відповідно й у структурі МД предметом дослідження психолінгвістики повинні бути етап (фаза) орієнтування, результатом якого є вибір відповідної стратегії породження або сприйняття мовлення, а також етап планування, що припускає використання образів пам'яті. Вибір того або того способу реалізації діяльності представляє собою «моделювання майбутнього».

Найважливішим механізмом МД, безумовно, є механізм осмислення. Цей механізм забезпечує розумовий аналіз як змістовної складової мовлення (у першу чергу), так і її структурної організації і мовного оформлення. Реалізується механізм осмислення через аналітико-синтетичну діяльність кори великих півкуль головного мозку — на основі залучення всіх основних розумових дій і операцій (порівняння, зіставлення, узагальнення, класифікація, аналіз і синтез). На основі цього механізму повною мірою усвідомлюються мотиви й цілі мовної комунікації, відбувається орієнтування в умовах здійснення мовної діяльності (зокрема, комплексний всебічний аналіз ситуації мовного спілкування). Без залучення цього механізму неможливо здійснити планування й програмування МД. Завдяки роботі цього механізму здійснюється також контроль за протіканням МД і її результатів.

Тема: **Види та зміст мовленнєвої діяльності**

1. Говоріння, слухання, письмо і читання як основні види мовленнєвої діяльності.
2. Предметний (психологічний) зміст мовленнєвої діяльності.
3. Операційна структура мовленнєвої діяльності.
4. Специфічні особливості мовленнєвої діяльності.

Мовленнєва діяльність реалізується в таких видах, як говоріння, слухання, письмо і читання. Ці види МД виступають як основні види взаємодії людей у процесі вербального спілкування. Мовленнєву діяльність за багатьма параметрами варто визначати як інтелектуальний вид діяльності. Це впливає насамперед із природи й властивостей предмета МД і основних її цілей. Предметом МД є думка — уявне відбиття усвідомості людини того або того фрагмента навколишньої дійсності.

Специфічною особливістю мовної діяльності (яка відрізняє її від багатьох інших видів діяльності людини) є те, що вона має не один, а два основних варіанти реалізації. Першим і основним з них є варіант здійснення МД у формі мовної комунікації, мовного спілкування; другим — індивідуальна «внутрішня» мовна діяльність, формою реалізації якої є внутрішнє мовлення. Другий (за поширеністю, але не значимістю) варіант реалізації мовленнєвої діяльності дуже тісно пов'язаний із психічним процесом мислення й всією інтелектуальною діяльністю в цілому. Особливість мовленнєвої діяльності, що відрізняє її від інших видів діяльності людини, полягає й в особливому характері її знарядь, у якості яких виступають знаки мови. За допомогою мови як цілісної системи знаків здійснюється взаємодія людей у процесі пізнання світу, у процесі спільної трудової й іншої суспільно-корисної діяльності. У зв'язку із цим МД визначається в лінгвістиці й психолінгвістиці як мовна діяльність — діяльність, однією з важливих сторін якої є багатоаспектне оперування засобами мови. Не випадково МД визначається А.А. Леонтьєвим як «процес використання мови для спілкування». Найбільше яскраво трактування й дослідження МД як мовної діяльності представлені в працях представників американської школи психолінгвістики (Дж. Міллер, Н. Хомський та ін.), за визначенням яких мовленнєва діяльність в основному і є операційною мовною діяльністю.

Тема: **Основні способи реалізації мовленнєвої діяльності**

1. Основні форми зовнішнього усного мовлення.
2. Психолінгвістична характеристика письма і читання як видів мовленнєвої діяльності.
3. Внутрішнє мовлення як особливий вид мовленнєвої діяльності.
4. Особливості структури та семантики внутрішнього мовлення.
5. Кодові одиниці внутрішнього мовлення.

Зовнішнє (усне й письмове) мовлення — це зовнішній спосіб формування й формулювання думки й передачі інформації. Основними формами зовнішнього усного мовлення є діалогічне, монологічне й полілогічне (групове) мовлення.

Форми мовлення (МД) — це «типові» способи структурно-семантичної організації мовних висловлень на основі відповідного варіанта використання мовних засобів побудови мовних повідомлень.

При класифікації форм мовлення за характером використовуваних знаків (засобів вираження думки) виділяються усне, кінетичне й письмове мовлення.

Психологічна структура письма досить складна. Першим і основним компонентом процесу письма є звуковий аналіз слова, що припускає вміння виділяти окремі звуки зі звучного слова й перетворювати їх у стійкі фонemi. Другим компонентом, що входить у процес письма, є операція співвіднесення кожного виділеного зі слова звуку з відповідною йому буквою. Нарешті, третьою ланкою є перешифровка зорового подання букви в адекватні їй графічні накреслення, реалізовані, у свою чергу, за допомогою комплексу послідовних рухів.

Психологічна структура письма багато в чому визначається психофізіологічною основою зазначених вище основних ланок (компонентів) процесу письмової діяльності.

Читання — це специфічний вид спілкування, що тісно пов'язане зі слуханням, письмом і почасти з говорінням, які як види МД доповнюють один одного. Якщо письмо є своєрідним «перекладом» усного мовлення на письмове, то читання — це переклад письмового мовлення на усне.

Як і процес письма, читання є аналітико-синтетичним інтелектуальним процесом, що включає звуковий аналіз і синтез елементів мови. Відповідно до теоретичної концепції Л.С. Виготського, у внутрішнього мовлення «*свій особливий синтаксис*», що знаходить своє вираження в уривчастості, фрагментарності, скороченості внутрішнього мовлення в порівнянні із зовнішнім. Основною синтаксичною формою внутрішнього мовлення Л.С. Виготський уважав «чисту й абсолютну предикативність». Така особливість властива діалогічній формі зовнішнього мовлення при наявності певної психологічної близькості співрозмовників, коли можливе розуміння «з півслова», «з натяку».

Тема: Психолінгвістичні теорії процесу породження та сприйняття мовлення

1. Модель механізму породження мовленнєвого висловлювання О.О.(чи А.А.) Леонтьєвим.
2. Психолінгвістична теорія породження мовлення в концепції вітчизняної психолінгвістичної школи.
3. Концепції процесів сприйняття і розуміння мовлення.
4. Механізм змістового сприйняття мовленнєвого висловлювання.
5. Загальна психолінгвістична модель процесу сприйняття і розуміння мовленнєвого висловлювання.

Процес породження мовленнєвого висловлення включає п'ять послідовних, взаємозалежних етапів (або «фаз»). Вихідним моментом («джерелом») висловлення є мотив, тобто потреба виразити, передати певну інформацію. Мотивація породжує мовну інтенцію (намір) – спрямованість свідомості, волі, почуття індивіда на який-небудь предмет (у нашому випадку – на предмет мовної діяльності).

На наступному етапі породження мовленнєвого висловлення мотив викликає до життя задум, що, у свою чергу, «трансформується» в узагальнену значеннєву схему висловлення.

Ключовий етап породження мовлення – етап внутрішнього програмування. Таке програмування може бути двох типів: програмування окремого конкретного висловлення й мовного цілого.

Наступним етапом породження мовлення є етап лексико-граматичного розгортання висловлення. Цей етап можна співвіднести з переходом від плану внутрішнього мовлення до семантичного плану. У рамках його виділяються, у свою чергу, нелінійний і лінійний етапи лексико-граматичного структурування.

Заключним етапом породження мовленнєвого висловлення є етап його реалізації «у зовнішньому плані» (у зовнішньому мовленні).

Процес сприйняття мовлення починається з акустичного сприйняття звучного мовлення, тобто сенсо-моторної обробки звуків, слів. Він включає сприйняття й аналіз акустико-артикуляційних ознак звуків, диференціацію звуків за основними ознаками, установлення фонемного складу сприйманого звукового потоку, виділення й аналіз інтравербальних (міжслівних) пауз, сприйняття й первинний аналіз ритміко-складової й мелодійної організації мовлення.

Психологічний рівень (на основі «вторинного» значеннєвого аналізу повністю відтвореного в мовному плані висловлення) забезпечує розуміння його «глибинного» змісту, схованого значеннєвого підтексту, установлення мотиву мовлення мовця (або того, хто пише) і т.д.

Тема: **Формування мовленнєвої діяльності в онтогенезі**

1. Періодизація мовленнєвого розвитку.
2. Характеристика послідовних етапів мовленнєвого розвитку в дитячому віці.
3. Лінгвістичні ігрові патерни, що використовують діти.
4. Загальні психолінгвістичні закономірності засвоєння мови дітьми.

Онтогенез мовної здатності — це складна взаємодія, з одного боку, процесу спілкування дорослих з дитиною, з іншого боку — процесу розвитку предметної й пізнавальної діяльності дитини.

Процес формування мовної діяльності (і відповідно засвоєння системи рідної мови) в онтогенезі в концепції «мовного онтогенезу» Леонтьєва поділяється на низку послідовних періодів, або «стадій»: 1) підготовчий (з моменту народження до 1 року); 2) переддошкільний (від 1 року до 3 років); 3) дошкільний (від 3 до 7 років); 4) шкільний (від 7 до 17 років).

Існує кілька теорій засвоєння мови. Одна із найбільш «старих» (давніх) — це теорія наслідування. Вона має прихильників і в цей час. Суть теорії: дитина чує зразки мовлення навколишніх і наслідує ці зразки.

Друга теорія – це теорія вроджених мовних знань, досить «молода» і популярна в останні три-чотири десятиліття. Прихильники цієї теорії думають, що дитина народжується з якимись генетично обумовленими знаннями «універсальї мови»: семантичних, синтаксичних, фонетичних тощо. Суспільство ж відіграє лише роль свого роду «поштовху» або «активатора» в «запуску» уродженого мовного механізму.

Третя теорія засвоєння мови – теорія соціо-біологічна. Її основний зміст полягає в тому, що дитина, маючи вроджену здатність до символізації (у тому числі мовної) і одержуючи від дорослих матеріал тої або тої мови, «переробляє» його й у міру розвитку активно й значною мірою самостійно засвоює низку систем «дитячого» мовлення, що змінюють одна одну, поступово наближаючи їх до системи мови дорослих.

Дитина повинна мати достатній рівень сформованості (дозрівання) нервової системи (центральної й периферійної). При цьому необхідно враховувати наступну закономірність онтогенезу: розвиток як соціальний феномен (зокрема, процес соціалізації) випереджає біологічне дозрівання. Відомо, що багато структур мозку в людини виявляються остаточно сформованими тільки в період «ранньої дорослості» (приблизно до 21 року).

ПРАКТИЧНИЙ МОДУЛЬ

Семінарське заняття №

Тема: **Сучасна психолінгвістика: її особливості та взаємозв'язок із спорідненими науковими галузями**

Теоретичні питання

1. Психолінгвістика як міждисциплінарна наука.
2. Предмет та об'єкт психолінгвістики.
3. Загальна та часткові психолінгвістики.
4. Основні методологічні принципи психолінгвістики.
5. Зв'язок психолінгвістики з психологією.
6. Психолінгвістика як лінгвістична дисципліна.

Література

1. Белянин В.П. Психолінгвістика: Учебно-метод. пособие / Российская академия образования; Московский психолого-социальный ин-т. – М.: Флинта, 2003. – 227 с.
2. Горелов И. Н. Избранные труды по психолінгвістике. – М.: Лабиринт, 2003. – 317 с.
3. Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики: науково-навчальне видання. – Донецьк: ДонДУ, 2008. – 233 с.
4. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Вступ до психолінгвістики. – Острог: Нац. ун-т "Острозька академія", 2002. – 168 с.
5. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Психолінгвістична діагностика. – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 188 с.
6. Коломійцева О. А. Навчальний посібник до спецкурсу "Психолінгвістика" / Київський держ. лінгв. ун-т. – К., 1999. – 131с.
7. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики. – М.: Смысл, 2005. – 288 с.
8. Психолінгвістика в очерках и извлечениях: Хрестоматия: для студ. вузов / В. К. Радзиховская (общ.ред.), Л.Х. Головенкина (авт.-сост.). –М.: Издательский центр "Академия", 2003. – 461с.

Завдання додому

1. Випишіть з підручників, посібників, словників, довідників тощо і порівняйте три визначення психолінгвістики. Якому ви надали б перевагу?
2. Дайте письмову відповідь на питання: У чому різниця між лінгвістикою й психолінгвістикою?

Семінарське заняття №

Тема: **Мовленнєва діяльність як особливий вид діяльності людини**

Теоретичні питання

1. Поняття «мовленнєва діяльність» у психолінгвістиці.
2. Основні положення теорії мовленнєвої діяльності.
3. Загальна структура мовленнєвої діяльності.
4. Фази (етапи) мовленнєвої діяльності.
5. Психологічні механізми мовленнєвої діяльності.

Література

1. Белянин В.П. Психолінгвістика: Учебно-метод. пособие / Российская академия образования; Московский психолого-социальный ин-т. – М.: Флинта, 2003. – 227 с.
2. Горелов И. Н. Избранные труды по психолінгвістике. – М.: Лабиринт, 2003. – 317 с.
3. Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики: науково-навчальне видання. – Донецьк: ДонДУ, 2008. – 233 с.
4. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Вступ до психолінгвістики. – Острог: Нац. ун-т "Острозька академія", 2002. – 168 с.
5. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Психолінгвістична діагностика. – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 188 с.
6. Коломійцева О. А. Навчальний посібник до спецкурсу "Психолінгвістика" / Київський держ. лінгв. ун-т. – К., 1999. – 131с.
7. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики. – М.: Смысл, 2005. – 288 с.
8. Психолінгвістика в очерках и извлечениях: Хрестоматия: для студ. вузов / В. К. Радзиховская (общ.ред.), Л.Х. Головенкина (авт.-сост.). –М.: Издательский центр "Академия", 2003. – 461с.

Завдання додому

1. Випишіть з підручників, посібників, словників, довідників тощо визначення поняття «мовленнєва діяльність». Порівняйте і проаналізуйте їх.
2. Дайте письмову відповідь на питання: Чому мова обмежує усвідомлення світу?

Семінарське заняття №

Тема: **Говоріння, слухання, письмо і читання як основні види мовленнєвої діяльності**

Теоретичні питання

1. Види мовленнєвої діяльності.
2. Предмет, **засоби**, знаряддя, продукт, результат як елементи предметного змісту мовленнєвої діяльності.
3. Операційна структура мовленнєвої діяльності.
4. Специфічні особливості мовленнєвої діяльності.

Література

1. Белянин В.П. Психолінгвістика: Учебно-метод. пособие / Российская академия образования; Московский психолого-социальный ин-т. – М.: Флинта, 2003. – 227 с.
2. Горелов И. Н. Избранные труды по психолінгвістике. – М.: Лабиринт, 2003. – 317 с.
3. Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики: науково-навчальне видання. – Донецьк: ДонДУ, 2008. – 233 с.
4. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Вступ до психолінгвістики. – Острог: Нац. ун-т "Острозька академія", 2002. – 168 с.
5. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Психолінгвістична діагностика. – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 188 с.
6. Коломійцева О. А. Навчальний посібник до спецкурсу "Психолінгвістика" / Київський держ. лінгв. ун-т. – К., 1999. – 131с.
7. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики. – М.: Смысл, 2005. – 288 с.
8. Психолінгвістика в очерках и извлечениях: Хрестоматия: для студ. вузов / В. К. Радзиховская (общ.ред.), Л.Х. Головенкина (авт.-сост.). –М.: Издательский центр "Академия", 2003. – 461с.

Завдання додому

Заповніть таблицю:

Елементи предметного змісту мовленнєвої діяльності	Реалізація елементів предметного змісту мовленнєвої діяльності
--	--

Семінарське заняття №
Тема: **Способи реалізації мовленнєвої діяльності**

Теоретичні питання

1. Зовнішнє **мовлення** як спосіб формування й формулювання думки й передачі інформації.
2. Основні варіанти усного мовлення.
3. Основні форми зовнішнього усного мовлення.
4. **Письмове мовлення** як особливий **вид** мовленнєвої діяльності.
5. Психолінгвістична характеристика письма і читання як видів мовленнєвої діяльності.
6. Внутрішнє мовлення як особливий вид мовленнєвої діяльності.
7. Структура та семантика внутрішнього мовлення.
8. Кодові одиниці внутрішнього мовлення.

Література

1. Беянин В.П. Психолінгвістика: Учебно-метод. пособие / Российская академия образования; Московский психолого-социальный ин-т. – М.: Флинта, 2003. – 227 с.
2. Горелов И. Н. Избранные труды по психолінгвістике. – М.: Лабиринт, 2003. – 317 с.
3. Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики: науково-навчальне видання. – Донецьк: ДонДУ, 2008. – 233 с.
4. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Вступ до психолінгвістики. – Острог: Нац. ун-т "Острозька академія", 2002. – 168 с.
5. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Психолінгвістична діагностика. – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 188 с.
6. Коломійцева О. А. Навчальний посібник до спецкурсу "Психолінгвістика" / Київський держ. лінгв. ун-т. – К., 1999. – 131с.
7. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики. – М.: Смысл, 2005. – 288 с.
8. Психолінгвістика в очерках и извлечениях: Хрестоматия: для студ. вузов / В. К. Радзиховская (общ.ред.), Л.Х. Головенкина (авт.-сост.). –М.: Издательский центр "Академия", 2003. – 461с.

Завдання додому

На основі самоаналізу зробіть висновки про використання основних варіантів усного мовлення в повсякденному житті.

Семінарське заняття №

Тема: Процес породження та сприйняття мовлення: психолінгвістичний аспект

Теоретичні питання

1. Проблема породження мовлення у психолінгвістиці.
2. Етапи (або «фази») процесу породження мовленнєвого висловлювання (за О.О. Леонтьєвим).
3. Психолінгвістична теорія породження мовлення в концепції вітчизняної психолінгвістичної школи.
4. Концепції процесів сприйняття і розуміння мовлення.
5. Механізм змістового сприйняття мовленнєвого висловлювання.

Література

1. Беянин В.П. Психолінгвістика: Учебно-метод. пособие / Российская академия образования; Московский психолого-социальный ин-т. – М.: Флинта, 2003. – 227 с.
2. Горелов И. Н. Избранные труды по психолінгвістике. – М.: Лабиринт, 2003. – 317 с.
3. Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики: науково-навчальне видання. – Донецьк: ДонДУ, 2008. – 233 с.
4. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Вступ до психолінгвістики. – Острог: Нац. ун-т "Острозька академія", 2002. – 168 с.
5. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Психолінгвістична діагностика. – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 188 с.
6. Коломійцева О. А. Навчальний посібник до спецкурсу "Психолінгвістика" / Київський держ. лінгв. ун-т. – К., 1999. – 131с.
7. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики. – М.: Смысл, 2005. – 288 с.
8. Психолінгвістика в очерках и извлечениях: Хрестоматия: для студ. вузов / В. К. Радзиховская (общ.ред.), Л.Х. Головенкина (авт.-сост.). – М.: Издательский центр "Академия", 2003. – 461с.

Завдання додому

Проаналізуйте особливості мовлення в стані емоційної напруги.

Семінарське заняття №

Тема: Формування мовленнєвої діяльності в онтогенезі

Теоретичні питання

1. Формування мовної діяльності в онтогенезі як предмет спеціального дослідження.
2. Періодизація мовленнєвого розвитку.
3. Характеристика етапів мовленнєвого розвитку в дитячому віці.
4. Загальні психолінгвістичні закономірності засвоєння мови дітьми.
5. Лінгвістичні ігрові патерни, що використовують діти.

Література

1. Белянин В.П. Психолінгвістика: Учебно-метод. пособие / Российская академия образования; Московский психолого-социальный ин-т. – М.: Флинта, 2003. – 227 с.
2. Горелов И. Н. Избранные труды по психолінгвістике. – М.: Лабиринт, 2003. – 317 с.
3. Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики: науково-навчальне видання. – Донецьк: ДонДУ, 2008. – 233 с.
4. Засєкіна Л.В., Засєкін С.В. Вступ до психолінгвістики. – Острог: Нац. ун-т "Острозька академія", 2002. – 168 с.
5. Засєкіна Л.В., Засєкін С.В. Психолінгвістична діагностика. – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 188 с.
6. Коломійцева О. А. Навчальний посібник до спецкурсу "Психолінгвістика" / Київський держ. лінгв. ун-т. – К., 1999. – 131с.
7. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики. – М.: Смысл, 2005. – 288 с.
8. Психолінгвістика в очерках и извлечениях: Хрестоматия: для студ. вузов / В. К. Радзиховская (общ.ред.), Л.Х. Головенкина (авт.-сост.). – М.: Издательский центр "Академия", 2003. – 461с.

Завдання додому

1. Оперуючи терміном «критичний вік для засвоєння мовлення», опишіть умови, за яких герой Кіплінга Манглі міг би стати повноцінною людиною.
2. Дайте письмову відповідь на питання: Чи можна твердити, що дитина створює свою «проміжну» граматику?

Самостійна робота

Тема: Історичні передумови психолінгвістики

Теоретичні питання

1. Античний період.
2. Період Середньовіччя (V-XIV ст.).
3. Нові часи (XVII-XIX ст.).
4. Офіційне становлення психолінгвістики (XX ст.).
5. Л.В.Виготський як один із зачинателів психолінгвістики.

Література

1. Белянин В.П. Психолінгвістика: Учебно-метод. пособие / Российская академия образования; Московский психолого-социальный ин-т. – М.: Флинта, 2003. – 227 с.
2. Горелов И. Н. Избранные труды по психолінгвістике. – М.: Лабиринт, 2003. – 317 с.
3. Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики: науково-навчальне видання. – Донецьк: ДонДУ, 2008. – 233 с.
4. Засєкіна Л.В., Засєкін С.В. Вступ до психолінгвістики. – Острог: Нац. ун-т "Острозька академія", 2002. – 168 с.
5. Засєкіна Л.В., Засєкін С.В. Психолінгвістична діагностика. – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 188 с.
6. Коломійцева О. А. Навчальний посібник до спецкурсу "Психолінгвістика" / Київський держ. лінгв. ун-т. – К., 1999. – 131с.
7. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики. – М.: Смысл, 2005. – 288 с.
8. Психолінгвістика в очерках и извлечениях: Хрестоматия: для студ. вузов / В. К. Радзиховская (общ.ред.), Л.Х. Головенкина (авт.-сост.). –М.: Издательский центр "Академия", 2003. – 461с.

Форма контролю

Перевірка теоретичних знань до теми.

Самостійна робота

Тема: **Тенденції в сучасній лінгвістиці**

Теоретичні питання

1. Психолінгвістика та особистість.
2. Етнос та психолінгвістика.
3. Культура та психолінгвістика.

Література

1. Белянин В.П. Психолінгвістика: Учебно-метод. пособие / Российская академия образования; Московский психолого-социальный ин-т. – М.: Флинта, 2003. – 227 с.
2. Горелов И. Н. Избранные труды по психолінгвістике. – М.: Лабиринт, 2003. – 317 с.
3. Загнітко А., Михальченко М. Основи психолінгвістики: науково-навчальне видання. – Донецьк: ДонДУ, 2008. – 233 с.
4. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Вступ до психолінгвістики. – Острог: Нац. ун-т "Острозька академія", 2002. – 168 с.
5. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Психолінгвістична діагностика. – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 188 с.
6. Коломійцева О. А. Навчальний посібник до спецкурсу "Психолінгвістика" / Київський держ. лінгв. ун-т. – К., 1999. – 131с.
7. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики. – М.: Смысл, 2005. – 288 с.
8. Психолінгвістика в очерках и извлечениях: Хрестоматия: для студ. вузов / В. К. Радзиховская (общ.ред.), Л.Х. Головенкина (авт.-сост.). –М.: Издательский центр "Академия", 2003. – 461с.

Форма контролю

Перевірка теоретичних знань до теми.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Психолінгвістика як міждисциплінарна наука.
2. Предмет та об'єкт психолінгвістики.
3. Загальна та часткові психолінгвістики.
4. Основні методологічні принципи психолінгвістики.
5. Зв'язок психолінгвістики з психологією та лінгвістикою.
6. Поняття «мовленнєва діяльність» у психолінгвістиці.
7. Основні положення теорії мовленнєвої діяльності.
8. Структура мовленнєвої діяльності.
9. Психологічні механізми мовленнєвої діяльності.
10. Види мовленнєвої діяльності.
11. Специфічні особливості мовленнєвої діяльності.
12. Основні варіанти усного мовлення.
13. Основні форми зовнішнього усного мовлення.
14. Письмове мовлення як особливий вид мовленнєвої діяльності.
15. Внутрішнє мовлення як особливий вид мовленнєвої діяльності.
16. Проблема породження мовлення у психолінгвістиці.
17. Психолінгвістична теорія породження мовлення в концепції вітчизняної психолінгвістичної школи.
18. Концепції процесів сприйняття і розуміння мовлення.
19. Механізм змістового сприйняття мовленнєвого висловлювання.
20. Періодизація мовленнєвого розвитку.
21. Характеристика етапів мовленнєвого розвитку в дитячому віці.
22. Загальні психолінгвістичні закономірності засвоєння мови дітьми.